

been one of the artists who came from Tabriz after 1514 based on the similarity of his style in the Munich manuscript to 15th century Timurid painting.³² However, in the 1530 Topkapı *Hamse* Pir Ahmed includes several architectural details that are distinctly Ottoman:³³ the water mill on 45v,³⁴ the basilical building with a round opening in the tympanum on 117v,³⁵ or the marble fountain on 209v. Since these details were already common in Ottoman painting in 1515, it is most likely that Pir Ahmed had just come to the Ottoman court in 1515 and was not trained in such a style. The archival information mentioned above on his son Mehmed bin Pir Ahmed seems to corroborate this stylistic judgement since it suggests that Pir Ahmed may have arrived with his son from Tabriz during the reign of Selim. By 1530 Pir Ahmed seems to have adjusted his style to be more in line with that of the Ottoman taste, as we see in the Topkapı *Hamse*.

Conclusion

In general, we may conclude from the new reading of the Topkapı colophon and the comparisons between the 1515 Munich and 1530–31 Topkapı manuscripts that Pir Ahmed was probably new to the Ottoman court in 1515, and that his multiple talents in all arts of the book must have allowed him to reach a higher position, most likely during the reign of Süleyman the Magnificent. The larger size, very elaborate lacquer binding, several high quality illuminations, and several fine miniatures in the Topkapı *Hamse* may also attest the new standards of luxury illustrated manuscripts produced under the patronage of Süleyman the Magnificent. Thus, Pir Ahmed should not be considered solely as the product of his early training, which was most likely outside of the Ottoman realm, but also of his patronage at the Ottoman court which must have affected his later artistic career.

³² H.C.G. Von Bothmer, catalogue entry no. 140 in *Das Buch im Orient, Handschriften und Kunstbare Drucke aus zwei Jahrtausend* (Weisbaden, 1982), p. 210.

³³ Most miniatures from this manuscript have been published by other scholars. Here only two of those that have not been published are chosen for illustration.

³⁴ Grube, “Notes on Ottoman Painting in the 15th century,” pl. 14.

³⁵ Stchoukine, *La peinture turque d’après les manuscrits illustrés*, pl. X-a.

Sonsöz

İrvin Cemil Schick

Mu'tezile kelâmcılarından Sümâme, “zaman, kalemlerin izini silmeyi arzu etmez” der.¹ Etmez belki, ama kalemlerin tek hasmı zaman değildir ki... Ve kimisi makineli tüfek ateşiyle saldırırken kalem izlerine, kimisi onları sistematik ihmal yoluyla yok etmeğe gayret eder.

M. Uğur Derman, kırk küsur senedir yazının yanında savaşıyor. Türkiye’de olsun, dünyada olsun, artık bu dâvâyla eşanlamlı olmuş ismi. O kadar ki, altmış beş yaşını kutlamak, bunca yıllık çalışmalarının ve sebatkârlığının bizlere yüklediği minnet borcunu karınca kararınca ödemeğe çalışmak için elinizdeki Armağan Kitabı’nı hazırlamağa koyduğumuzu ilân ettiğimizde karşılaştığımız olağanüstü ilgiyi başka türlü izah etmenin yolu yoktur sanıyorum.

Üstelik projemize katılanların sadece sayıca çokluğu değil, ne kadar geniş bir meslek yelpazesi çizdikleri de kayde değer bence. Kitaba katkıda bulunanlar arasında hattatlar (Ali Alpaslan, Davud Bektaş, Savaş Çevik, Hüseyin Gündüz, Talip Mert, Mehmed Özçay, Osman Özçay, Mohamed Zakariya), çeşitli mesleklerden hüsn-i hat tarihi araştırmacıları (Süleyman Berk, François Déroche, Muhammed Ali Karimzadeh Tabrizi, Nabil Safwat, Tim Stanley, Abdülhamit Tüfekçioğlu), müzehhib ve müzehhibeler (İnci Birol, Eric Broug, Çiçek Derman, Gülnur Duran, Faruk Taşkale), kütüphaneci ve müzeciler (Medine Akgül, Şule Aksoy, İsmail Erünsal), san’at tarihçileri ve araştırmacıları (Funda Berksoy,

ما أثرته الأقلام لم تطمع في كرسه الأيام
Sumāma b. Aşras Abū Ma’an an-Numayrī al-Başrī’den nakleden Abū Ḥayyān at-Tawhīdī. (F. Rosenthal, “Abū Ḥayyān at-Tawhīdī on Penmanship,” *Four Essays on Art and Literature in Islam* içinde [Leiden, 1971], s. 38; ayrıca bkz. Ebiyü’l-‘Abbas Ahmed ibn ‘Ali el-Kalkaşandī, *صبح الأعشى في صناعة الإنشا* [Kahire, t.y.], c.II, s.447.)

Yaşar Çoruhlu, Semavi Eyice, Alan Fisher, Carol Fisher, Valérie Gonzalez, Hasan Âli Göksoy, Gündâğ Kayaoğlu, Dimitris Loupis, Nancy Micklewright, Rachel Milstein, Zeren Tanındı, Lâle Uluç, Aysin Yoltar-Yıldırım) var. Uğur Bey'i şahsen tanımış olsunlar veyahut olmasınlar, bu insanların her birinin hayatı bir şekilde onunla kesişmiş, Türk yahut İslâm san'atlarına duydukları ilgi kaçınılmaz olarak kendilerini gıyâbî veyahut vicâhî olarak Uğur Derman'ın karşısına çıkartmıştır.

Bu girişimimizde bilimsel yazıları veyahut san'at eserleriyle bize katılanlara, böyle bir atılıma vesile olmamıza fırsat verdikleri için herşeyden önce kendi adımıza çok teşekkür ediyoruz. Bu boyutlarda bir eseri yayınlamayı üstlenen, bu yolda hiçbir masraftan kaçınmayan Sabancı Üniversitesi'ne, hazırlık çalışmalarımızda bize her türlü yardımı esirgemeyen Sırma Evcan'a ayrıca en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Kitap san'atlarının Türkiye'de yok olmadan günümüze ulaşmasına, ve hattâ son yıllarda bu alanda görülen yeni hamlelerin gerçekleşmesine Uğur Derman'ın katkıları kendi neslinde emsalsizdir. Denilebilir ki üç yüze yakın yayınlanmış makalesi, çeşitli dillere çevrilmiş birçok kitabı, sayısız tebliğleriyle Uğur Derman olmasaydı, belki de bütün dünyada görülen kültürde öze dönüş hareketinden Türkiye'nin de nasibini almasına sıra geldiğinde, Türkiye toplumu dönülecek bir öz bulmakta hayli zorlanırdı.

Uğur Bey'in sık sık tekrarladığı bir söz vardır: "Mârifet iltifâta tâbidir, müşterisiz metâ zâyidir." Bu kitap, eğer kendisine ve eserlerine verdiğimiz büyük değeri—bütün alçakgönüllülüğüne inat—biraz olsun kendisine kabul ettirebilirse, ne mutlu hepimize.